

کلان منطقه ۲ آمایش آموزش عالی بخش سلامت کشور

عنوان فارسی : انطباق سازی و پیاده سازی برنامه «مراقبت از تکامل کودک» در برنامه نظام سلامت کشور

نویسندگان : دکتر سیف اله حیدر آبادی – دکتر علی بهاری قره گوز – دکتر نسرين براهنی – دکتر مامک شریعت –خانم معصومه انصاری

نام دانشگاه: علوم پزشکی تبریز

مقدمه و هدف

تکامل و سلامت کودکان از قرن ها پیش مورد توجه بوده است و با وجود پیشرفت های چشمگیر در دهه های گذشته، چالش های بزرگی در شناسایی، مداخله و ارتقاء تکامل کودکان وجود دارد. به طوری که حدود ۲۵۰ میلیون کودک به سطح توانمندی بالقوه خود نمی رسند. ارتقای تکامل کودکان (۱) در سطح فردی باعث ارتقاء تکامل، کاهش و یا حذف علائم بالینی، کاهش آسیب یا بد عملکردی، کفایت اجتماعی خوب و پیشرفته و بهبود وضعیت تحصیلی این کودکان در دوران مدرسه شود، (۲) در سطح خانواده باعث کاهش بد عملکردی خانواده، بهبود روابط زناشویی و کاهش بار مسئولیت والدین و بهبود کیفیت زندگی شود و (۳) در سطح جامعه موجب بهبود مشارکت کودک در فعالیت های مرتبط با مدرسه و کاهش تخلفات قانونی و بهبود شرایط اقتصادی و کاهش میزان سرباری در جامعه شود.

یکی از موثرترین، کم هزینه ترین و قابل اجرا ترین راههایی شناخته شده برای ارتقای تکامل کودکان افزایش حساسیت و پاسخگویی مراقبین کودک به علایم او و ایجاد یک محیط ایمن و غنی از تحریکات مثبت محیطی است. برای این امر سازمان بهداشت جهانی (WHO) یک بسته آموزشی و خدمتی تحت عنوان (CARE FOR CHILD DEVELOPMENT)(CCD) طراحی کرده و در حال گسترش آن میباشد. شناسایی و شروع مداخلات زودهنگام کودکان دچار تاخیر و اختلال تکاملی و ارتقای تکامل تمام کودکان جزو برنامه های مهم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی میباشد. در این محققان سعی کردند برنامه را CCD در نظام سلامت کشور پیاده سازی کنند.

روش کار

پروژه مراحل زیر در طی دو سال و طی مراحل زیر اجرا گردید :

۱. تحلیل جامع وضعیت رشد و تکامل همه جانبه دوران ابتدای کودکی در ایران

۲. مروری بر خدمات ارائه شده به کودکان از دوران پرناتال تا سه سالگی و خانواده های آنان.

۳- برگزاری پانل خبرگان

۴- طراحی دستورالعمل CCD

۵. برگزاری کارگاه آموزشی مقدماتی برای ۴۸ شرکت کننده از استان های مختلف به صورت

غیرحضوری در فروردین ۱۴۰۰

۶- انطباق سازی محتوای برنامه و اضافه کردن بروشورهای ارتقای تکامل ASQ به برنامه

۷- برگزاری کارگاه تربیت آموزش دهندگان (TOT) برای ۲۵ نفر از منتخبین کارگاه مقدماتی

به صورت غیرحضوری

۸- طراحی یک برنامه اجرایی واحد بین بخشی با همکاری وزارت بهداشت، مشاوران یونیسف و

مجریان برای پیاده سازی برنامه که شامل پایش و ارزشیابی باشد.

۹. برگزاری کارگاه CCD برای مراقبین سلامت و ماماها ی کلاس های زایمان فیزیولوژیک،

گروه های مداخله و کنترل.

۱۰. پیاده سازی برنامه و گزارش اجرای برنامه در استان های منتخب و بررسی نقاط ضعف و قوت و

تحويل گزارش نهایی که شامل تحلیل های آماری است.

پیام پوستر

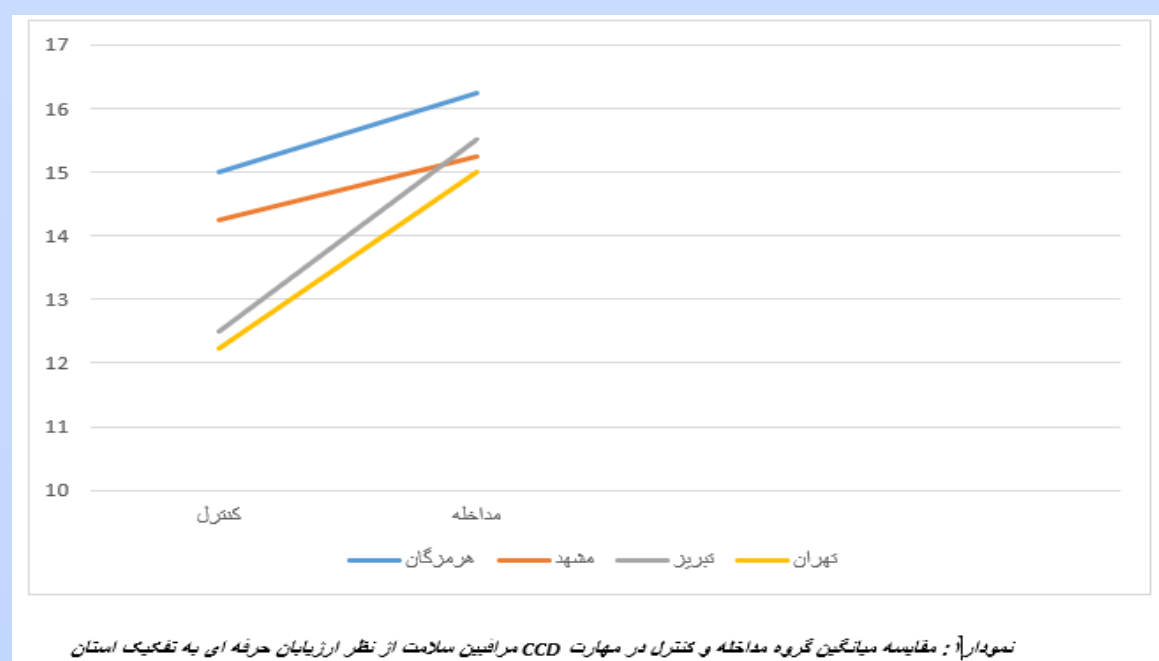
برنامه مراقبت از تکامل کودک (CCD) یک بسته خدمتی است که WHO منتشر کرده است. پروژه حاضر نشان داد این مداخله بر روی دانش، نگرش و مهارت های مادران و مراقبین کودک تاثیر مثبت و معنی دار دارد. پروژه حاضر نشان داد که برنامه فوق در کنار سایر برنامه های مراقبت کودکان در نظام سلامت قابلیت اجرایی دارد.

نتایج

در این پروژه ۴۸ نفر مراقب سلامت و ماما در کارگاه مقدماتی و ۸۷ در سایر کارگاه های مربوط به برنامه CCD شرکت کرده اند. پروژه در ۴ دانشگاه علوم پزشکی تبریز، مشهد، تهران، هرمزگان بصورت پایلوت اجرا گردید. ۷۷۱ نفر مراقب کودک، ۳۰ نفر مراقب سلامت، ۲۶ نفر ماما

و ۸۰ نفر مادر باردار در این مداخله حضور داشتند(مجموعاً ۹۰۷ نفر) می باشد. ۴۸/۸ درصد حجم نمونه گروه مداخله و ۵۱/۲ درصد گروه کنترل بودند. مداخله باعث افزایش مهارت های CCD مراقبین سلامت گروه مداخله شده است (نمودار ۱).

میانگین مهارت CCD مراقبین کودک دو گروه مداخله و کنترل با استفاده از آزمون t مستقل در جدول روبرو مورد مقایسه قرار گرفت. این مقایسه نشان میدهد که مهارت و عملکرد مراقبین کودک شرکت کننده در برنامه CCD از عملکرد مراقبین کودک شرکت نکرده در برنامه CCD، بالاتر است.

مراحل ارزیابی	آزمون لون برای واریانس ها		آزمون t برای مقایسه میانگین ها			
			T	df	p	تفاوت میانگین
پیش آزمون	۱۱/۳۳	۰/۰۰۱	۱/۳۹	۷۷۹	۰/۱۶	۰/۴۳
پس آزمون	۵۹	۰/۰۰	۶/۲۸	۷۲۳	۰/۰۰	۱/۸

بحث و نتیجه گیری :

در پروژه حاضر بدون آن که تغییری در زیر ساخت های نظام بهداشتی کشور ایجاد شود و در حین ارائه مراقبت های کودک سالم و مادران باردار، برنامه مداخلاتی مراقبت تکاملی کودک (CCD) در مراکز بهداشتی درمانی بومی شده و مطابق شرایط کشور به اجرا درآمد. این مداخله در کوتاه مدت تاثیرات واضح و معنی داری را در ارتقای دانش، آگاهی و مهارت مراقبین سلامت، مراقب کودک (والدین) و مادران باردار نشان داد. یکی از مهمترین اهداف اجرای پروژه امکان سنجی قابلیت اجرای برنامه CCD در کنار سایر برنامه های مراقبت کودکان در نظام سلامت بود. پروژه حاضر نشان میدهد که:

۱. برنامه CCD باعث افزایش آگاهی و مهارت های مراقبین سلامت، مراقبین کودک و ماماها شده و قابلیت اجرایی دارد. ولی به دلیل ارایه خدمات متعدد و زمان بر بودن آنها نیازمند به افزایش تعداد مراقبین سلامت میباشد که این موضوع نیاز به پایلوت دیگری دارد.

۲. در حال حاضر برنامه CCD قابلیت اجرا در اتاقهای تکامل توسط کارشناس دوره دیده را دارد.

۳. در حال حاضر برنامه CCD قابلیت اجرا در کلاسهای زایمان فیزیولوژیک برای مادران باردار را دارد.

take home message

The Care for Child Development (CCD) program is a service package published by WHO. The current project showed that this intervention has a positive and significant effect on the knowledge, attitude and skills of expectant mothers and child caregivers. CCD can be implemented along with other child care programs in the health system.